

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

9. De circumstantiis in particulari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

reddas debitum in loco sacro, mutatur opus iustitiæ
in Sacrilegium. 59.

NB. Circumstantiam V.C. loci sacri mutare actum de bono in malum, non ita intelligitur, quasi actus ante bonus fuerit & in specie virtutis; per circumstantiam vero transmutatus in speciem vitij: sed quod esset bonus & in specie virtutis, nisi pravâ illâ circumstantiâ inficeretur.

Omnis actio moralis ac libera in individuo vel bona vel mala est, & nulla indifferens. V.C. festucam humo leuare, si humano modo ac deliberatè fiat, ob finem aliquem necessarium fit, quæ relatio ad finem, si rationi conformis sit, puta si festucam tollas, vt cubiculi mundities, corporis atq; animæ munditiem tibi conciliet; bona & honesta est talis actio. Sin autem relatio ad finem rationi conformis non sit, vel quia ad finem malum refertur; sed festucam humo tollis, solum vt libertatis exercendæ appetitui satisfacias, tunc non minus otiosam (quippe sine debito destitutam) actionem exerces; quam si otiosum verbum proferas. Verbum autem otiosum peccatum est, iuxta illud Christi Matth. 12. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in novissimo die. Ergo à simili, actio otiosa, peccatum.

C A P. IX.

De Circumstantiis in particulari.

Septem Circumstantias numerat S. Thomas. Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando. Circumstantia quis significat conditionem siue qualitatem personæ operantis, & actui malo saepe novam speciem addit, vt si coniugatus forni-

forni-

fornicetur , & contra temperantiam & iustitiam peccat. 52.

- 2 Peccata tanto graviora sunt , quanto sanctior aut sublimior persona , quæ peccat , si cum plena deliberatione agat. Hinc Sapiens c. 6. Potentes potenter tormenta patientur.

NB. Relapsus in mortale aggravat quidem sed non mutat speciem , nisi quis formali & expressâ intentione vilipendendi Deum , peccet.

Circumstantia *Quid* significat conditionem aut qualitatem obiecti circa quod actio versatur. Sæpe adfert novam speciem , ut si accedas ad alienam *uxorem* ; si contra parentes , fratres &c. Si innocentem lædas iniuriosè , iuxta Zach. 2. *Qui vos tetigerit , tanges pupillam oculi mei*. Eadem circumstantia interdum actui bono novam speciem addit , V. C. si pauperi sacerdoti eleemosynam largiaris , erit is actus duplicis speciei virtutis , misericordiæ & Religionis.

- 3 Peccata externa in loco sacro commissa , continent peccatum irreligiositatis , plerunque veniale ; tunc autem mortale , si actus valde turpis sit , (ut Contactus impudici in verendis) vel ab Ecclesia specialiter prohibitus ob reverentiam loci sacri , ut fornicatio & furtum.

NB Peccata in templo tunc habent rationem sacrilegij , cum directè repugnant vsibus illis , ad quos locus sacer deputatus , alias non.

- 4 Finis extrinsecus licet respectu operantis principale obiectum sit , est tamen accidentalis circumstantia operis , quod ob eum finem exercetur , puta , si quis fureretur causâ fornicandi , vel si quis ieiunet pro pœnitentia.

NB. Pau-

NB. Pauperi eleemosynam dare, causa miseriam sublevanda est finis operis intrinsecus: pro peccatis vero dare, est finis operis extrinsecus.

Septem potissimum modis contingit, ut actio ex operantis arbitratu ad finem extrinsecum referatur: 1. Vel Actus ex obiecto bonus, refertur ad finem extrinsecum bonum: ut dare eleemosynam, pro poenitentia, additq; novam speciem bonitatis, 2. Vel actus ex obiecto bonus, refertur ad finem malum, fitque simpliciter malus. 3. Vel actus ex obiecto bonus, refertur ad finem indifferentem; ut si ieiunes solum ad parcendum sumptibus, & ille actus indifferens. 4. Vel actus ex obiecto indifferens, refertur ad finem bonum, ut iter facere religionis causa, tribuitq; actui unam speciem essentiali bonitatis, sc. virtutis religionis. 5. Vel actus ex obiecto indifferens, refertur ad finem malum, ut ambulare ad fornicandum, tribuitq; unam essentiali speciem malitiae, scilicet intemperantiae. 6. Vel actus ex obiecto malus, refertur ad finem bonum, ut furari; ut possis eleemosynam dare.

Ille actus simpliciter malus, sub genere iniustitiae. Nam species quaedam furti est, ex alieno liberalem esse. Ratio petitur ex discrimine inter bonum ac malum morale, quia, ut S. Dionys. ait, *Bonum ex integra causa est, malum ex quovis defectu*, id est, ut actio moraliter bona existat, necesse est, ut & obiectum & finis, & omnes circumstantiae rectae rationi consentanea sint. V. C. ut corporis refectio sit opus virtutis temperantiae, necesse est, ut mediocris sit sumptio, & debito sine fiat, loco, tempore & modo; quod si unum horum desit, V. C. si comedas in medio foro, vel templo, &c. erit opus malum,

7. Vel actus ex obiecto malus refertur ad finem malum

malum

malum, vt furari fornicandi causa, tribuit diuersam speciem. Quod si vero media eiusdem speciei coniuncta cum malo sine per se esse solent, tunc vnum numero malitiam, contrahunt. V. C. Actus impudici, qui per se ordinarie referuntur ad fornicationes, siue tanquam dispositiones praecedant, siue sequentes, licet distinctae, tum cohaerentes, censentur accessoriae, nec opus confessi fornicatione tales circumstantias & contactus significare.

Circumstantia *Quomodo*, interdum addit nouam speciem, vt videre est in stupro violento, & in cadauere, hominis a te occisi, in frustra secato &c.

Huc pertinet an peccatum commissum ex ignorantia, an mera malitia, an metu, suasionem, precibus.

Circumstantia *Quando*, sumpta pro mora temporis, qua actio durat, bonitatem vel malitiam eius accidentaliter tantum auget, vt si die dominico te inebries, &c. non addit nouam speciem nisi fiat ex directa intentione inhonorandi sacrum tempus.

NB. Locus, tanquam res permanens est consecrationis & sanctitatis moralis capax, non item tempus, vt res fluens.

C A P. X.

Quanam Peccatorum circumstantiae in Confessione necessario explicandae sint?

1 Circumstantiae omnes morales, speciem mutant, vel nouam speciem adferentes in confessione sunt explicandae, quia ad integritatem pertinet omnem malitiam mortalem explicare. Ergo etiam circumstantiae mutant speciem.

2 Circumstantiae cum solum intra eandem speciem aggravant, non sunt explicandae, idque propter difficultatem